

A tarpai „Hősök orgonája” újjáépítése

Az I. világháború hősi halottainak tiszteletére, „a hősök emlékére” a cecei református egyházközség építtetett első ízben orgonát 1935-ben.

A református egyházközség Tarpán 1936 nyarán határozta el, hogy hőseinek emlékét orgonával örökíti meg és a költségek előteremtésére a községi képviselőtestülethez fordul. A községi előjáróság felhatalmazására az egyház 1937-ben árajánlatot kért a Rieger- és az Angster-cégtől, valamint Váradi Miklós és Fittler Sándor orgonaépítőktől. A négy műhely összesen 11 tervet küldött 11–20 változatú orgonákra, 4500–12254 pengős árral. Néhány homlokzati rajz is beérkezett. Pinkóczy Gusztáv lelkész ekkor barátjától, *Árokháty Béla* lelkész orgonaművésztől kért tanácsot, aki két másik diszpozíciót készített a helyszínre. Egy évbe is telt, amire a községi képviselőtestület megszavazta a támogatást az új orgonára, karzatbővítésre és új karzatpadlózatra. Nagy áremelkedést sejtve *Árokháty* ekkor egy újabb, kisebb, 12 regiszteres diszpozíciót tervezett, a változatok csökkentését 5 soros Mixtúrával és a főművön szub- és szuperoktávkopulával ellentételezve. A kivitelezésre a presbitérium végül a rákospalotai *Barakovits Jánost* kérte fel.

Az orgona ünnepélyes felavatására 1939 februárjában került sor. A műszaki átvétel során *Árokháty* „nagyon sikerült alkotásnak” írta le *Barakovits* 93. számú opuszát: „a gyönyörűen megépített szekrényben elhelyezett regiszterek hangképe valóban alkalmas arra, hogy mind a református istentisztelet, mind pedig az egyházi ünnepek szükségletét tökéletesen kielégítse”; ugyanakkor észrevételezte a szerelési pontatlanságokat.

A megvalósult *Árokháty*-diszpozíció:

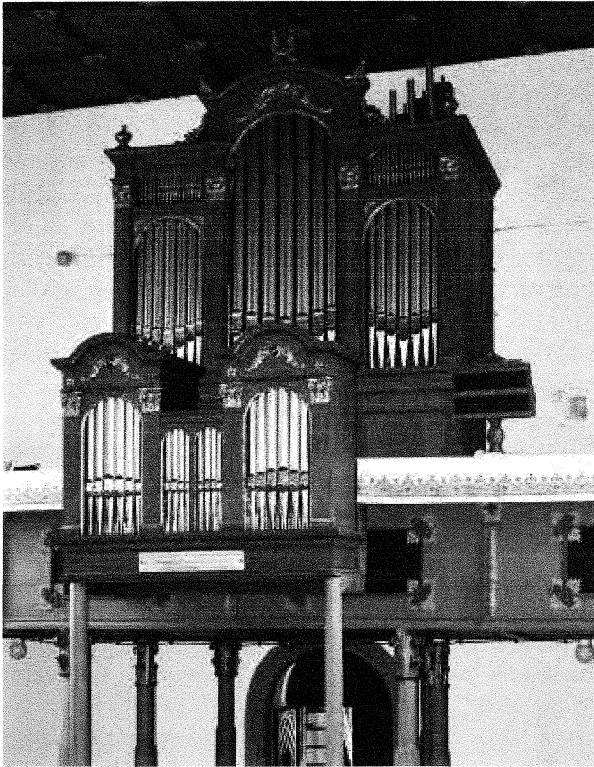
<i>Pedál, C–f¹</i>		<i>II. manuál (pozitívumú) C–a³</i>	
Subbass	16'	Lieblich gedackt	8'
Spitzflöte	8'	Principal	4'
		Waldflöte	2'
<i>I. manuál (redőnymű) C–a³</i>		Zimbel	3 sor 1/2'
Principal	8'		
Gemshorn gamba	8'		
Csőfuvola	8'		
Oktav	4'		
Nachthorn	2'		
Mixtur	5 sor 1 1/2'		
Tremolo			

Az orgonát az egyhajós, gótikus stílusú, freskókkal díszített templom keleti „kiskarának” közepére tervezte *Árokháty*, mégpedig a pozitívumvet az elő kibővített mellvédbe, a nagy orgona homlokzatához igazodó homlokzattal. A nagy orgonaházban a redőnybe helyezett főmű mögött a pedálmű áll, a tempomfalhoz csatlakozva. Valamennyi szelláda kúprendszerű.

A pozitívszekrény emléktáblájára a következő emlékszöveg került: „Istenünk dicsőségére, hősi halottaink emlékére készült a Felvidék felszabadulásának évében, 1938-ban. Megelevenednek a te halottaid! Ézsaiás XXVI. r. 19. v.”

Az orgona az utóbbi évtizedben használhatatlan volt. Több orgonaépítővel történt tanácskozás után a tarpai egyházközség 2013-ban a *Korb Gábor* vezette Korb Orgonaműhellyel kötött szerződést az orgona felújítására. A hangszer eredeti műszaki konstrukciója, a pozitívumúval teljesen egybeépített pneumatikus játszóasztal évtizedekig nem tette lehetővé a játszóasztal és a pozitívumú javítását, a pozitívumú hangolását. A kezdetektől bizonytalan működésű, elöregedett eredeti pneumatikus vezérlés most elektromosra lett cserélve. A mozgathatóvá vált játszóasztal így hosszú távon biztosítja a javíthatóságot. A felújítás során alapkövetelmény volt az eredeti hangzás megőrzése. A korábbi szakszerűtlen beavatkozásokat elszünetelt sípmű Korb Gábor figyelmes munkája nyomán újra az eredeti intonációval szól.

A magyarországi orgonaállományban a nagyszámú Angster- és Rieger-orgonák között a tarpai instrumentum egyedi értéket képvisel a sípmű menzuralásával, intonációjával, redőnszekrénybe helyezett főművével. A megújult „Hősök orgonája” Tarpán 2015 óta látványában és hangzásában is újra az Árok-háty Béla orgonaszakértő által elképzelt akusztikai és vizuális élményt nyújtja.

Hajdók Judit

A hálaadó istentiszteleten 2015 októberében Fekete Károly, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke hirdetett igét.

Fotó: Korb Gábor 2015